

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. IX. Iter Gexiense: peregrinatio Tononiensis ad Aedem S. Mariae
Compatientis: Sixiensis Abbatiaë reformatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

ita ipso facto incursum; nullo tamen præjudicio Iurium
Ecclesia Collegialis B. MARIAE, si qua sunt, qua volu-
mus ipsis conservari: parati prorsus Edictum revocare ea
ex parte in qua ipsis præjudicium fieret, statim atque de il-
lorum Iure compertum nobis fuerit.

Secundum hæc, ut clementissimus erat, nihil ha-
bens in votis, quam ut dissidium hocce benignè
componeretur, ad Canonicos Collegialis Ecclesie
congregatos orationem habuit suavitatis plenissi-
mam, indicemque summi in ipsos studii, quâ enixè
ab eis flagitavit, ne se cogèrent ad severitatem il-
lam lammam exercendam, quæ non nisi in eos ex-
eri soleat qui rebellent contumaciùs adversus ea,
quæ ab Ecclesia constituta sint. Eventus is fuit,
quem votis omnibus expetebat: mitigatis animis,
fide chirographo suo confirmatâ decreverunt Ca-
nonici iidem, & inter se, & cum Episcopo suo con-
corditer vivere in posterum. Atque hîc forensi
strepitu Evangelicis effatis cedente, impositus fe-
liciter finis dissidio.

CAPUT IX.

*Iter Gexiense: peregrinatio Tononensis
ad Aedem S. Mariae Compatien-
tis: Sixiensis Abbatie
reformatio.*

SECTIO I.

Quo momento filius Dei factus homo natus
est, eodem pacem mundo toti dedit, idcirco,
ait S. Thomas, (a) ut testatum faceret auctorem te
P 2 pacis

(a) Part. 3. q. 35. art. 1.

pacis esse. Id imitans Beatus Episcopus, cōquiescere
 antè animo non potuit, quàm Clero suo pacem
 tribuisset: re perfectâ Gexium tetendit unâ
 Duce Bellegardeo, & Luxensi Barone, eodem
 per consilio, Pacem longè lateque spargentem
 quandoquidem ex idiotismo Hebræorum, vox
 nullum non bonorum genus designat. Postquam
 ex Calvinisticorum Ministrorum manibus Eccle-
 siasticos proventus vindicavit, primævæ illius
 sionis tam fructuosæ occupationes postlimitibus
 petiit, disputando cum hæreticis publicè, privatè
 unumquemque vel ad fidem, vel ad pietatem in-
 tuendo, atque adeo in reducendis in rectam viam
 errantibus: quo in genere duos ex Ducis ejus
 familia, & nobiles quidem, feliciter restituit
 Ecclésiæ, unâ cum ingenti aliorum numero
 qui hæresim item ejurârunt. Jacturam talem
 interpretabantur, impotentissimè ferentes præ-
 nes ac prædones Calvinistici, ausi, immani patri-
 dio, venenum Viro Apostolico propinare, unâ
 febris tam vehemens, ut Episcopi vitâ actum pe-
 taretur. Sed-enim quid toxicum valeat, quid
 propinantium, adversus vim infinitam illius, quæ
 servis suis pollicitus est, ipsos impunè *super aspidem
 & basiliscum ambulaturos*; (b) quique in Evangelio
 asseverat, (c) *si mortiferum quidquid famuli sui in-
 rint, non nociturum?* Medici ubi causam mali inve-
 stigando agnoverunt ex familiaribus veneni sym-
 ptomatis, porrecto opportunè antidoto tantum
 netas inhibuere: & verò, si primævæ illius in-
 centiæ tempore futurum fuit, ut nihil venena ho-

..(b) *Psalm. 90.* (c) *Marc. 16.*

mini nocerent; (d) consentaneum fuit, ut detrimentum nullum importaret vasi isti sanctitatis, hoc est, Viro qui tantos tamque assiduos labores exantlabat ad labes peccati detergendas, atque ad lapsam mortalium innocentiam reparandam.

Vix revaluerat, cum Anecio, quò raptim redierat, pedes Tononum adit, peregrinorum de more, gratias Deo, Deique genitrici acturus in ejus Æde, quæ *Compassionis* vocatur, tum de recuperata valetudine, tum de tantis adversus hæresim progressibus. Agebatur mensis September, quo tempore ætus ingens esse solet: iter leucarum duodecim Sabaudienfium, hoc est, quatuor & viginti Gallicarum: ita tanta fuit defatigatio, ut viribus defectus, & jugi sudore madens, agrè Tononum tenuerit. Id spectaculum lacrymas Tononensibus elicit: verùm experti brevi sunt Beatum Antistitem ab eo agi, qui ut momento *mortificat*, ita momento *vivificat*. Ubi primùm ad Ædem sacram B. MARIAE pervenerat, auctus repentè viribus gratulatus filiis suis est firmitudinem illam animi in orthodoxa fide tenenda tuendaque: tum ceremonias plerasque Ecclesiasticas restituit. Contaminata Cœmeteria, statâ Benedictione repurgavit: Confirmationis Sacramentum contulit plusquam quingentis: tum concionem habens ad populum, complures adhuc hæreticos retraxit ab errore: in iis Dynastam Yvorientem. Is cum vehementer instrisset ab Ministris Calvinisticis, ut ad disputationis certamen cum Francisco descenderent, passus repulsam ultro adiit Episcopum, ratus,

P 3 id

(d) Hiero. in caput 10. Zachar.

id quod erat, tergiversationem illam certissimum erroris indicium esse in miseris prædicantibus professione fidei in Episcopi manibus emissâ, constans in ejusdem fidei veritate tenenda propugnandâque ad extremum usque spiritum exitu.

Exin perrexit ad Monasterium Sixiense Canoniorum Regularium Ordinis S. Augustini, locum sane aspero positum, & montibus cincto undique. Rogaverant Præsulē Canonici ex eo Monasterio duo *Franciscus Biorius*, & *Nicolaus Desfayetus*, veritate Abbatiam dignaretur, & quæ reformatione egerent non pauca, restitueret: cui tam æquæ petitioni annuendum ratus, convocatis in Capitulum Canonici, primum omnium ex Abbate percunctatus est, Titularis esset, an Commendatarius? Cùm is respondisset, Titularem se non esse, eaque de causa vetitum sibi esse à supremo Sabaudia Senatu, ne iis rebus se immisceret, quæ ad Religiosorum correctionem pertinerent; audienter perpensisque omnibus, quæ sequuntur ad rectam legitimamque Monasterii administrationem constituit.

Divinum Officium ex veteri institutione perageretur in Choro à Religiosis duodecim, ad lectis, ex Ritu Tridentini Concilii.

Missæ quatuor quotidie celebrarentur.

Intra septa Monasterii mulier nulla pedem inferret.

Ex iisdem septis deinceps Religiosorum nullus sine Prioris facultate exiret.

Et Religiosi quidem consensu responderunt, se in Episcopi potestate fore: Abbas autem, adve-

fari haud parùm aduertens ingenio suo, moribùsque, illa quæ constituebantur, provocare se dixit, tanquam in *Iuris dicendi abusu*; quod interea dum apparat, excurrit denuo Anecium yigil Episcopus, leucæque tres, pedes emittitur, solandis compluribus, quibus detrimentum ingens importaverat montium duorum casus, unde in pagis compluribus everta ædificia non pauca, homines aliquot necati, unà cum gravi pecoris jactura: ita ad tantam penuriam redacti, postulabant levationem quandam à vectigalibus pendi solitis, sed frustra, nisi Pastor perhumanus oves miseratus suas, postquam ad eos perrepererat per calles tam asperos, tamque impeditos, ut non modò equis transitus non esset, sed vix homines auderent eò aspirare, nisi quos eadem ageret caritas; ad lugubre spectaculum sic est commotus animo, ut scriptis epistolis ad Serenissimum Sabaudia Ducem, ab eo quæ in miserorum gratiam flagitabat, impetraverit.

Dum hæc gerit optimus Antistes, Abbas contra, in susceptum consilium incumbens obstinatius, nec sumptibus nec dolis parcit, dum quoquo modo efficiat, ut Acta Præsulis rescindantur. Jocos salesque admiscet maledictis; neque quidquam prætermittit, unde famulum Dei exagitet: sed vicit denique contumaciam constantia fortis eadem, & suavis. Nam privati hominis mansuetudinem cum Episcopi fortitudine conjungens, comitate quidem Religiosorum studia sibi adjunxit; fortitudine autem Abbatis molitionem disjecit denique, lite secundum se judicata. Ne tamen statim quæ constituta erant ad re-

formationem Monasterii, exequeretur, verò
negotia alia momenti haud exigui, quæ eodem
illo tempore enata, Antistitis curas aliò evocave-
runt: verùm ut nihil illius zelum imminuebat
cùm primùm licuit, per æstatis torrentes calorem
eodem repedavit. Quo in itinere illud sanè mi-
rum accidit, quòd cùm siti langueret Antistes,
que adeò vini paucillum ad vires refocillandas
tuisset; cùm planè deesset aliud, mucidum tantum
reperiri responsum est: verùm, nihil dubitans
Franciscus, quin idem optimus Parens, qui tam la-
pe fuisset *umbraculum ab æstu, & tegumentum à turbine
& pluvia,* (e) tunc quoque fons sibi adversus urgen-
tem sitim futurus esset, adferri illud iussit fidelem
& vix poculum manu prehenderat, cùm vino
derepentè novâ generositate, novo calore, atque
adeò sapore imbutum est, sic, ut quidquid in dolo
superfuit, majori pretio venditum sit, quàm prius
Equidem id ejus virtuti à Domino Deo tributum
videri possit idcirco, quòd sanitate, ad quam
vini moderatus confert, nusquam utebatur terra
Dei, nisi ad Domini sui obsequium, atque ad ani-
marum utilitates: ac si primum miraculorum fa-
rum in eo Christus Dominus positum esse voluit
quòd in Cana Galilææ nuptiis, aquam mutavit
vinum; haud abs re fidelem famulum, cujus ani-
mam sibi desponsaverat, dignatus est Dominus
communione aliquâ illius ejusdem miraculi: cùm
præsertim aliunde zelus illius tam multa quotidi-
millia convivarum ad nuptias Agni invitaret.

(e) *Isai. 25.*

SECTIO

SECTIO II.

ERGO cum ad Cœnobium pervenisset, fecit denique quod designaverat, & formam illam Religiosæ disciplinæ tam honestam induxit in mores, singulari quadam studii & caritatis significatione erga pios illos Religiosos, unumquemque ad usurpandam fraternam caritatem, mentium consensionem, Regularis ejusdem disciplinæ observationem hortans & incitans, tam efficaciter, ut intra perbreve temporis intervallum cuncta exactè observare cœperint: eodem videlicet Domino Deo cooperante animorum mutationi, qui corruptum illud vinum in gratiam famuli sui, in generosum paulò antè mutaverat. Ut autem instituta tam præclara tenerent diutius, quæ sequuntur, conscripta reliquit optimis Cœnobitis.

Cum Cœnobium hœcce Ordinis S. Augustini nostræ jurisdictionis sit, & aliunde pro explorato habeamus, ab Abbate & Canonicis vehementer exposci primævam Regularis disciplinæ observationem, juxta sacram veteris Juris Ecclesiastici Regulam; eam in rem incumbere constitutum nobis est, pro ratione officii, opusque tam laudabile, stabilire pro viribus, nostrâ auctoritate interveniente. Quamobrem, visis, expensis, & examinatis omnibus sequentes Ordinationes Constitutionesque conscripsimus.

Primò. Præcipimus expressissimè, observari ad amissim quæcunque in nostrâ Visitatione notata sunt.

P §

Secun-

„ Secundò. Si posthac Novitii anno Probationis expleto idonei inventi non fuerint ad mittendam professionem, dimittantur: nisi forte spem facerent melius fungendi officio, intra aliquod temporis intervallum, etiam anni secundi rotius, ut in Cardinalium Congregatione iudicatum est.

„ Tertio. Constituatur deinceps Prior, eisdem Ordinis Professor; Vice Prior item, qui idoneus sit ad præsidendum aptè, & ad Regulæ observationem accurandam, quique exemplo sit fratribus: fratres autem ei parebunt perinde ac patri. Novitiorum cura demandabitur alicui ex iis, qui erunt Regularis observantia retinentiores: iisdem Novitiis prælegetur quotidie aliquid ex Catechismo Concilii Tridentini, exigeturque ab illis ratio eorum quæ lecta fuerint: alium item habebunt ad id deputatum, à quo instituantur ad Canonicum Officium præperandum, ad ceremonias Ecclesiasticas, aliaque generis ejusdem.

„ Quarto. Singulis quibusque diebus Sabbati Prior, aut, eo absente, Vice-Prior cunctos convocabit in Capitulum: ad congregatos legetur articulus aliquis ex Regulis, & si quid contra factum erit, corripietur is qui deliquerit. Si quid item peccatum erit adversum ea, quæ ad domesticam disciplinam, aut ad motum gestumque corporis pertinent, aut ad ea quorum cura demandata huic illive; pœnæ nomine imponetur id quod consentaneum esse iudicaverit is qui præerit.

Quin

Quintò. Si quid majoris momenti facien-
 dum aut præcipiendum erit, si periculum in
 morâ non fuerit, de eâ re deliberabit Prior cum
 Capitulo: si quid tale inciderit, ut de eo neque
 à Priore neque à Capitulo statui possit, ad eun-
 dum Episcopus erit.

Sextò. Religiosi omnes cibum sument com-
 munitè: super mensam adhibebitur anagnostes
 in totum refectionis tempus: is ita leget, ut &
 exaudire faciliè cuncti queant, & aptè serven-
 tur interstitia clausularum, quò quisque appli-
 care mentem possit ad ea quæ prælegentur.

Septimò. In Cœnobio libet nullus erit sine
 Prioris facultate: is cavebit ne ullus totâ domo
 sit ex prohibitis; aut ex his, qui curiosa & inutilia
 tractant: erit autem numerus sufficiens Asceti-
 corum, Casuum conscientiæ, & Theologorum.
 Quotidie legent studebuntque Religiosi, iis
 horis quas præscribit Regula.

Octavò. Providebitur ut ædificia cuncta
 conformia sint Regulari observantiæ.

Denique, benedictionem protectionem-
 que Dei spondemus illorum unicuique, qui hæc
 statuta amplectentur, vsurpabuntque ex amore
 Dei, quæ unius amplificationis divinæ gloriæ,
 utque Deus regnet in vobis, à nobis traduntur:
 speramus fore, ut eorum observatione plena
 atque integra, familia hæc reflorescat, pristinum
 splendorem recuperet, & longè latèque spar-
 gat odorem bonæ ædificationis, quo aliàs to-
 tum huncce tractum perfudit. Id in singularis
 muneris loco expecto à tuâ misericordi boni-
 tate

»tate, Deus meus: id à te votis omnibus expete
»tum iis qui hîc adsunt omnibus, tum iis qui in
»eorum deinceps locum succedent.

Sic Vir Dei terminavit opus suum: *ros calicis
terre pinguedo* labore illius excepit tam feliciter,
ut fatendum fuerit, in eo, Thaumaturgorum exa-
tem revixisse. Quandiu apud eos Beatus Episco-
pus fuit, Monasterii sumptibusalebantur quotidia-
homines supra ducentos & quadraginta: & tamen
post ejus discessum, compertum est ex ratione de-
ti & accepti, eo tempore minùs expensum fuisse: &
quod mirere, vinum nihil imminutum esse in do-
lio, unde bibebatur, neque panem quo vesceban-
tur omnes: quod utrumque Cœnobitarum testi-
ficatione asseveratum est. Tanti est illud sancti
Prophetæ tenere: (f) *Jacta super Dominum curam tuam
& ipse te emutriet.* Et verò, si divinæ illi providen-
tiæ minutissima quæque animalcula curæ sunt, si
eadem cunctis rebus creatis prospicit, si ad homi-
num conservationem non modò necessaria sub-
ministrat, sed etiam præbet delicias, ut Theodo-
retus observat; si aciem oculorum tam multis re-
bus tam ad aspectum jucundis oblectat; possit
Dominus Deus sic deesse iis qui sibi famulantur,
ut non ea suppeditet, sine quibus vitam ipsi tueri
nequeant: *Non est abbreviata manus Domini:* (g) ead-
dem semper perstat vis ejus & bonitas.

(f) *Psal. 54.* (g) *Isai. 59.*

(. . .)